

Jan Charytański

"Le poids des mentalités en catéchèse", Paris 1968 : [recenzja]

Collectanea Theologica 42/1, 213-214

1972

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

chetyczną w duchu kerygmatu jak A. Liégé OP, Fr. Coudrau, H. Bissonier, wytrwałych organizatorów życia katechetycznego jak J. Honoré, czy wreszcie młodszych pracowników wyciskających swe znamię na najnowszych publikacjach na przykład J. Le Du. Odnajdujemy artykuł z 1957 o zasadzie progresji w katechezie, która stanowiła ognisko zażartych dyskusji, a zarazem stała się źródłem tragedii ówczesnego kierownictwa instytutu i centrum, zasada dziś powszechnie przyjęta w katechizacji na całym świecie. Jednocześnie umieszczono artykuły o zasadniczym znaczeniu dla najnowszych dokumentów katechetycznych. Omawiają one powiązania między katechezą a antropologią, czy zagadnienie właściwego, współczesnego języka katechetycznego. Mamy więc przekrój zagadnień od najwcześniejszych postulatów kerygmatycznych aż do zasad katechezy antropologicznej.

Redakcja ułożyła artykuły w trzy działy. Cztery pierwsze opracowania dotyczą istoty katechezy, jej miejsca w misji Kościoła, celu, stosunku nauczania religii do katechezy pojętej w najszerszym tego słowa znaczeniu, oraz zasady progresji, wspomnianej powyżej. Drugi dział obejmuje aspekt biblijny katechezy, zagadnienia prekatechezy i antropologii. W trzecim dziale zgrupowano artykuły omawiające elementy katechezy bardziej metodyczne, jak poznanie racjonalne, ujęcia obrazowe, pedagogikę wyrazu i problem współczesnego języka.

Omawiana pozycja stanowi przeto bardzo dobry przegląd podstawowych problemów katechetycznych i prób rozwiązań w ruchu katechetycznym francuskim, choć oczywiście nie wyczerpuje całokształtu problematyki ani nie daje pełnej charakterystyki kierunku francuskiego. Ponadto omawiana książka jest swego rodzaju dokumentem historycznym, obrazującym wysiłki i próby ostatnich lat, gdyż życie katechezy francuskiej rozwija się ciągle poszukując coraz nowych dróg i ustawicznie doskonaląc dawne ujęcia i sformułowania.

Ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

Le poids des mentalités en catéchèse, praca zbiorowa, Paris 1968, Fayard-Mame, s. 194.

Katechetyczny ruch francuski nieomal od pierwszych lat swego istnienia uwrażliwiony był na uwarunkowania środowiskowe katechezy. Aspekt ten jednak pozostawał raczej drugoplanowym. Mniej więcej od 1959 r. zagadnienie wpływu środowiska wysuwa się na naczelne miejsce przede wszystkim ze względu na konieczność współpracy z rodzicami. Wtedy właśnie w katechezie francuskiej pojawia się określenie „mentalność”. Pozycja obecnie omawiana ukazuje nam ten właśnie odcinek dorobku ruchu francuskiego. Składają się na nią artykuły drukowane w oficjalnym organie „Catéchèse”, a tutaj zebrane w pewną całość. Wśród autorów figurują nazwiska najwybitniejszych przedstawicieli ruchu francuskiego tego okresu.

Redaktorzy serii „Ecole de la foi” podzielili pracę na dwie części. Pierwsza obejmuje artykuły bardziej teoretyczne. G. Hahn tłumaczy podstawowe określenia związane z badaniem przynależności do grupy społecznej. J. Bournique natomiast, podchodząc bardziej eksperymentalnie, ukazuje katechetom środki, przy pomocy których będą mogli przybliżyć się do problemów psycho-socjologicznych. Omawia źródła rodzenia się mentalności, jej rodzaje, a wreszcie możliwość wpływu wychowawczego. M. Saudreau analizuje formy zetknięcia się przekazu Objawienia z mentalnością. Omawia rodzaje się trudności. Przede wszystkim podkreśla konieczność uwzględnienia mentalności warunkujących skuteczność słowa Bożego u katechizowanych. Natomiast L. Gannaz kładzie główny nacisk na specyficzną mentalność katechetów, która również stanowi wielką przeszkodę w znalezieniu wspólnego języka z katechizowanymi.

Druga część koncentruje się wokół zagadnienia mentalności poszczególnych grup społecznych. A. Brien analizuje przemiany zachodzące w podejściu do *sacrum* i ich znaczenie dla wiary współczesnego człowieka. G. Duperray odkrywa w środowiskach „chrześcijańskich” ignorancję „formalną”, polegającą na ujmowaniu statycznym, i stąd nieprzydatnym dla życia, takich tajemnic chrześcijaństwa jak „nadzieja” czy wcielenie Syna Bożego. Tu widzi źródło inercji tych środowisk. Dalsze trzy wypowiedzi są już nie tyle artykułami co „świadczeniami” ze środowiska technicznego, robotniczego i wiejskiego. Wszystkie trzy zwracają uwagę na trudności specyficzne, jakie napotyka katecheza w każdym z tych środowisk.

Mimo że poszczególne artykuły powstawały często niezależnie jeden od drugiego, obecny zbiór stanowi swego rodzaju rozprawkę o zagadnieniu, które pasjonowało katechezę francuską w ostatnich latach. Z perspektywy jednak nowego kierunku, a mianowicie katechezy interpretacji, można pracę ocenić ponadto jako przyczynek do historii ruchu katechetycznego we Francji. Jeden i drugi aspekt ma znaczenie dla polskiego czytelnika. Może za mało mówi się u nas o środowiskowym uwarunkowaniu katechezy, za mało bada się mentalność poszczególnych środowisk. Na tym odcinku doświadczenia ruchu francuskiego mogą być dla nas źródłem owocnej refleksji.

Ks. Jan Charytański SJ, Warszawa.

Le sacrement de réconciliation, t. I: Gérard Defois — Nicole Fabre — Jean Le Du, *Les difficultés de la confession aujourd'hui*, 1969, t. II: Gérard Defois — Henri Denis — Nicole Fabre, *Vers une pastorale pénitentielle pour aujourd'hui*, 1970, Paris Fayard-Mame s. 145 + 175.

Uczestniczymy już w odnowionej liturgii Eucharystii, chrztu, małżeństwa. Oczekujemy wyniku prac Posoborowej Rady Liturgicznej nad reformą sakramentu pokuty. Oczekiwanie to jest nieco różne w poszczególnych Kościołach. Szczególnie uwrażliwiony jest Kościół francuski. Wśród katolików dojrzałych, nawet wśród apostołsko zaangażowanych, przede wszystkim wśród młodych, dostrzega się głęboki kryzys w odniesieniu do sakramentu pokuty.

Pewnym przyczynkiem do rozwiązania powyżej wspomnianego problemu ma być właśnie obecnie omawiana pozycja. Opracowali ją profesorzy Wyższego Instytutu Duszpasterstwa Katechetycznego w Paryżu. Współpracowali ze sobą pastorałści, psycholog i specjalista dynamiki grupy w zastosowaniu katechetycznym. Ta różnorodność punktu widzenia przyczyniła się bez wątpienia do bogatego ujęcia zagadnienia sakramentu pokuty, jednocześnie jednak spowodowała pewne powtarzanie się wątków i analiz w poszczególnych rozdziałach.

Pierwszy tom poświęcony jest zasadniczo analizie trudności przeżywanych przez przystępujących do sakramentu pokuty. Jednocześnie podkreśla niewystarczalność wprowadzanych nowych form np. nabożeństw pokutnych. Niespodziewanie w tym właśnie tomie napotykamy na krótką historię form pokuty częstotliwej. Zasadniczą jednak treścią tego tomu są procesy psychologiczne „pojednania” człowieka z samym sobą, uznanie swej skończoności, „niepełności”; pojednanie z innymi, a wreszcie pojednanie z Bogiem. Idąc drogą K. Rahnera odnośnie do Eucharystii Jean Le Du pragnie ukazać zaplecze ludzkie, które musi znaleźć swój wyraz w obrzędach sakramentu pokuty. Można powiedzieć, że specyfikę pracy stanowią owe analizy psychologiczne.

Drugi tom jest bardziej teologiczny i nastawiony na działalność duszpasterską. Sakrament pokuty ujęty jest jako sakrament nawrócenia, pojednania i nadziei chrześcijańskiej. Ukazuje się jako uwieńczenie długiego procesu,